

פסחים סא. (המשנה) עד סב. (ש16)

ביאורי מושגים

המצב האבסורדי של הפיגול - פיגול חוץ לזמנו חמור משאר הפסולים בכך שהאוכלו חייב כרת. עם זאת בניגוד לשאר פסולי המחשבה, דין פיגול חל רק אם זהו הפסול היחיד של הקרבן. אם הקרבן פסול גם מסיבה נוספת (שלא לשמו או אפילו אם חשב חוץ למקומו) הקרבן לא נחשב פיגול אלא פסול (ולא חייבם עליו כרת). חז"ל קוראים לדין הייחודי הזה 'הורצה לפיגולו' (הקרבן כשר לגמרי חוץ ממחשבת הפיגול ורק בשל כך הפיגול חל) אנו יודעים שהקרבן הינו פיגול רק אחרי שהדם נזרק בלי מחשבה או מעשה פסול, וזהו משמעות הביטוי שמופיע בסוגייתנו 'לא מקבע הפיגול אלא בזריקה'

שלא לאוכליו - אדם שלא יכול לאכול את הפסח, בין אם זה מסיבה מציאותית (חולה או זקן) ובין אם זה מסיבה הלכתית (ערל או טמא),
שלא למנויו - מי שלא נמנה על חבורת אוכלי הכבש שנשחט.

המשנה

שחט את הפסח במחשבה זרה:

רק שלא לאוכליו או רק שלא למנויו - פסול, גם שלא לאוכליו, למנויו וגם שלא למנויו - כשר

שחט את הפסח מוקדם מהזמן:

לפני חצות - פסול, לפני תמיד של בין הערביים - כשר (ואם יכול לחכות עם זריקת הדם עד לאחר זריקת דם התמיד יחכה)

המקור לדינים המוזכרים במשנה

פסול מחשבת שלא למנויו: 'במכסת נפשות'.

מחשבה מעורבת (למנויו ושלא למנויו) לא פוסלת: 'במכסת נפשות... תכוסו'.

פסול מחשבת שלא לאוכליו: היקש מ'שלא למנויו' - 'לפי אוכליו תכוסו'.

על איזה מחשבה המחלוקת:
תוס': על כל מחשבת שלא לאוכליו
רמב"ם: רק על מחשבת ערלים,

מה דין הזרוק לשם ערלים:
תוס': כולם מודים שכשר
רמב"ם: נחלקו גם במקרה זה

שחט על מנת לזרוק את הדם לשם ערלים:

רבה: כשר.

רב חסדא: פסול.

רב פפא: הסבר זה בעייתי!

'יתכן שמ'זאת חוקת הפסח'
 לומדים על מחשבה מעורבת
 בשחיטה (ולא על מחשבה בזריקה)

קושיה:

לגבי דיני יו"ט ראינו שהאמוראים
סברו להיפך (רבה התחשב בתרחשי
 תיאורטי ור"ח לא)

תשובה:

רבה: רק כשהתרחיש לא דורש
 מעשה מהאדם (כמו ביו"ט)
 מתחשבים בו, (ואצלנו צריך מעשה)

ר"ח: תמיד הולכים לחומרא

המקור למח' רבה ורב חסדא

הצעה א': המחלוקת היא בהבנת הלימוד מ'זאת חוקת הפסח' על מחשבת ערלים

רבה:

הלימוד הוא שמחשבת ערלים פוסלת רק בשחיטה (ובזריקה אינה פוסלת כלל).

ר"ח:

הלימוד הוא שאפילו מחשבת ערלים מעורבת (לערלים ולשאינם ערלים) פוסלת בזריקה

הצעה ב' (ר"פ): המחלוקת היא האם מתחשבים בתרחיש תיאורטי ('הואיל')

הנחת מוצא:

מחשבת בעלים פוסלת (בזריקה) רק אם היא לשם אדם הראוי להתכפר בקרבן

רבה:

הערל איננו בר כפרה (לא מתחשבים בתרחיש התיאורטי שימול) - ולכן הקרבן כשר.

ר"ח:

הערל הינו בר כפרה (כיוון שתיאורטית יכול למול את עצמו) - לכן הקרבן פסול.